

T R E Ś Ć :

ROZPORZĄDZENIA PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ:

Poz.: 349—z dnia 22 marca 1928 r. o Straży Granicznej.	765
350—z dnia 22 marca 1928 r. o sądach pracy	774
351—z dnia 22 marca 1928 r. o ustanowieniu Medalu Za Ratowanie Ginących	779

349.

**Rozporządzenie
Prezydenta Rzeczypospolitej**

z dnia 22 marca 1928 r.
o Straży Granicznej.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 78, poz. 443) postanawiam co następuje:

CZĘŚĆ I.

Organizacja Straży Granicznej.

Art. 1. Straż Graniczna jest organem, powołanym do ochrony granic państwa, a w szczególności do ich ochrony celnej. Odcinki granicy, których strzeżenie powierzono jest Straży Granicznej, określają rozporządzenia Rady Ministrów.

Art. 2. Straż Graniczna stanowi jednolitą, zorganizowaną na zasadach obowiązujących w wojsku formację, podległą Ministrowi Skarbu, i jest w zakresie ochrony celnej organem wykonawczym władz skarbowych w rozumieniu ustępu 1 art. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1923 r. o uprawnieniach organów wykonawczych władz skarbowych (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 5, poz. 37), w zakresie zaś ochrony granic państwa (rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 grudnia 1927 r. o granicach Państwa — (Dz. U. R. P. z 1927 r. Nr. 117, poz. 996 i z 1928 r. Nr. 32, poz. 306) — organem wykonawczym władz administracji ogólnej.

Art. 3. Na czele Straży Granicznej stoi Dowódca Straży Granicznej.

Zadaniem Dowódcy Straży Granicznej jest kierowanie, zarządzanie i nadzór nad wszystkimi sprawami, związanymi z ochroną granicy.

Art. 4. Do zakresu działania Straży Granicznej na powierzonych jej odcinkach granicy należy wykonywanie służby ochrony granic stosownie do obowiązujących ustaw i rozporządzeń o granicach państwa i celnych, a w szczególności:

1) niedopuszczanie do nielegalnego przekraczania granicy i przemytnictwa towarów, nielegalnego ruchu towarowego i osobowego na wodach granicznych;

2) śledzenie i ujawnianie przemytnictwa oraz innych przekroczeń obowiązujących postanowień skarbowo-celnych i postanowień o granicach państwa stosownie do specjalnych przepisów, wydawanych na podstawie art. 36 niniejszego rozporządzenia;

3) pełnienie w urzędach celnych służby wartowniczej, konwojowej, służby posterunkowej na drogach celnych oraz współdziałanie w postępowaniu celnym w wypadkach i w sposób, określony przez Ministra Skarbu;

4) strzeżenie nienaruszalności znaków i urządzeń granicznych;

5) współdziałanie z właściwymi organami na zasadzie specjalnych przepisów przy wykonywaniu zarządzeń, mających na celu bezpieczeństwo publiczne, i wogóle zapobieganie szkodom, zagrażającym interesowi publicznemu;

6) współdziałanie z organami wojska w zakresie obrony państwa.

Przepisy o sposobie wykonywania przez Straż Graniczną czynności, przewidzianych w punktach 1 — 5 niniejszego artykułu, oraz o stosunku Straży Granicznej do władz administracji ogólnej

wyda Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 5. Przy pełnieniu czynności, wskazanych w art. 4, organa Straży Granicznej korzystają z uprawnień, przyznanych organom wykonawczym władz skarbowych ustawą z dnia 14 grudnia 1923 r. o uprawnieniach organów wykonawczych władz skarbowych (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 5, poz. 37) i ustawą karną skarbową z dnia 2 sierpnia 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 105, poz. 609).

Ponadto w zakresie ścigania przestępstw, przewidzianych w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 grudnia 1927 r. o granicach Państwa, korzystają organa Straży Granicznej z uprawnień, przysługujących Policji Państwowej.

Art. 6. Czynności, przewidziane w art. 4, wykonywają organa Straży Granicznej na terenie pasa granicznego, ustanowionego rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 grudnia 1927 r. o granicach Państwa.

Przy ściganiu przestępstw skarbowo-celnych upoważnione są organa Straży Granicznej do działania na terenie całego państwa.

Art. 7. Straż Graniczna jako organ ochrony granic ma prawo użycia w służbie broni w wypadkach, określonych rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 lutego 1928 r. o użyciu broni przez organa bezpieczeństwa publicznego i ochrony granic (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 243).

Art. 8. Do Straży Granicznej mają zastosowanie przepisy o przejściowem zakwaterowaniu wojska.

Art. 9. Organizację wewnętrzną i składy osobowe poszczególnych jednostek organizacyjnych Straży Granicznej ustala Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

Podział terytorjalny Straży Granicznej ustala Minister Skarbu na wniosek Dowódcy Straży Granicznej.

Art. 10. W razie częściowej lub całkowitej mobilizacji albo w innych wypadkach, w których ze względu na interes obrony państwa Rada Ministrów uzna to za konieczne, Straż Graniczna z chwilą ogłoszenia mobilizacji względnie od dnia, wskazanego uchwałą Rady Ministrów, staje się z mocy samego prawa częścią sił zbrojnych państwa.

CZĘŚĆ II.

Skład i uzupełnienie Straży Granicznej.

Art. 11. Straż Graniczna składa się:

1) z oficerów Straży Granicznej, przyjmowanych do służby w Straży Granicznej z pośród oficerów sił zbrojnych państwa, nie będących oficerami stanu czynnego,

2) z szeregowych, przyjmowanych do Straży Granicznej z pośród szeregowych rezerwy na zasadach, jakie ustali Minister Skarbu.

Ponadto Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Skarbu może przydzielać do

Straży Granicznej oficerów i szeregowych służby czynnej.

Art. 12. Oficerami Straży Granicznej w porządku stopni są:

Dowódca	Straży Granicznej
Nadinspektor	" "
Inspektor	" "
Nadkomisarz	" "
Komisarz	" "
Podkomisarz	" "
Aspirant	" "

Szeregowymi Straży Granicznej w porządku stopni są:

Starszy przodownik Straży Granicznej	
Przodownik	" "
Starszy strażnik graniczny	" "
Strażnik graniczny.	" "

Art. 13. Dowódcę Straży Granicznej mianuje Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów, przedstawiony jej przez Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

Innych oficerów Straży Granicznej mianuje Minister Skarbu, szeregowych zaś Dowódca Straży Granicznej lub z jego upoważnienia przełożeni bezpośrednio mu podległych jednostek organizacyjnych.

Art. 14. Warunki przyjęcia do służby w Straży Granicznej będą określone w rozporządzeniu Ministra Skarbu, wydanem w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

Sposób uzupełniania Straży Granicznej ustala Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

CZĘŚĆ III.

Stosunek służbowy.

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

Art. 15. Stosunek służbowy oficerów i szeregowych Straży Granicznej zawiązuje się z chwilą doręczenia pisma nominacyjnego.

Art. 16. Objęcie służby następuje w dniu, wyznaczonym przez władzę przyjmującą w piśmie nominacyjnym.

Przyjęty do służby winien zgłosić się do przełożonego, wymienionego w piśmie nominacyjnym, który stwierdza objęcie służby na piśmie, odbierając zarazem od przyjętego przysięgę w następującem brzmieniu:

„Przysięgam Panu Bogu -Wszchemogącemu na powierzonem mi stanowisku pożytek Państwa Polskiego oraz dobro publiczne mieć zawsze przed oczyma, władzy zwierzchniej Państwa Polskiego wierności dochować, obowiązki swe gorliwie i sumiennie w potrzebie z narażeniem życia spełniać, rozkazy i polecenia przełożonych wiernie wykonywać, tajemnicy urzędowej dotrzymać, przepisów prawa strzec pilnie, wszystkich obywateli kraju w równem mając zachowaniu.

Tak mi, Panie Boże, dopomóż”.

Art. 17. W razie niezgłoszenia się w oznaczonym czasie przyjęcie do służby (nominacja) traci ważność, o ile przyjęty w ciągu dni 15 od terminu oznaczonego w piśmie nominacyjnym (art. 16 ust. 1) nie usprawiedliwi zwłoki.

Art. 18. Czas służby liczy się od dnia rzeczywistego jej objęcia (art. 16).

W razie bezpośredniego przejścia z innej służby państwowej czas służby w Straży Granicznej liczy się od dnia zwolnienia od poprzednich obowiązków służbowych.

Art. 19. Dla każdego oficera i szeregowego Straży Granicznej prowadzi się wykaz stanu służby, który jest szczegółowym opisem przebiegu służby. Wykaz stanu służby jest urzędowym stwierdzeniem okoliczności, mających wpływ na wymiar uposażenia, pensji emerytalnej oraz zaopatrzenia wdowiego lub sierociego.

Wykaz stanu służby dla oficerów oraz tych szeregowych Straży Granicznej, którzy są na etacie Dowództwa, prowadzi Dowództwo Straży Granicznej, dla pozostałych szeregowych zaś — przełożeni bezpośrednio podlegli Dowódcy Straży Granicznej.

Wzór wykazu stanu służby jako też szczegółowe przepisy co do jego prowadzenia ustali rozporządzenie Ministra Skarbu.

Art. 20. Dowództwo Straży Granicznej dla wszystkich oficerów i szeregowych Straży Granicznej prowadzi listę starszeństwa dla każdego stopnia.

Zasady ustalania starszeństwa i sposób prowadzenia listy starszeństwa określi rozporządzenie Ministra Skarbu.

Art. 21. Wszyscy oficerowie i szeregowi Straży Granicznej podlegają corocznie kwalifikacji.

W tym celu właściwi przełożeni Straży Granicznej wypełniają co rok listy kwalifikacyjne. O ile ogólna ocena kwalifikacyjna jest ujemna (niedostateczna), należy ją z urzędu podać do wiadomości funkcjonariusza.

Wzór list kwalifikacyjnych i sposób ich wypełniania ustali rozporządzenie Ministra Skarbu.

Art. 22. Oficerowie i szeregowi stanu czynnego sił zbrojnych państwa, przydzieleni do Straży Granicznej, zachowują posiadany charakter osób wojskowych stanu czynnego, przynależność do swych korpusów osobowych i oddziałów macierzystych sił zbrojnych państwa, oraz zachowują wszelkie uprawnienia i obowiązki osób wojskowych odpowiednich kategorii i stopni.

Szeregowym służby czynnej zalicza się czas, spędzony w służbie granicznej, na poczet obowiązkowej służby czynnej.

Dowódca Straży Granicznej, będący oficerem stanu czynnego, korzysta w stosunku do oficerów i szeregowych sił zbrojnych, przydzielonych do Straży Granicznej, z praw dowódcy wojskowego.

Rozdział II.

Obowiązki.

Art. 23. Oficerów i szeregowych Straży Granicznej obowiązuje wierność wobec Rzeczypospoli-

tej, posłuszeństwo wobec przełożonych, poszanowanie prawa, gorliwość, sumiennosc i bezstronność w wykonywaniu obowiązków.

Art. 24. Oficerowie i szeregowi Straży Granicznej obowiązani są zachować w tajemnicy wszystkie sprawy, o których powzięli wiadomość dzięki swemu stanowisku służbowemu lub dowiedzieli się przy wykonywaniu swych obowiązków służbowych, o ile sprawy takie wyraźnie uznano za poufne lub gdy utrzymania ich w tajemnicy wymaga dobro publiczne albo inne względy służbowe.

Zachowanie tajemnicy obowiązuje wobec każdego, komu oficerowie i szeregowi Straży Granicznej nie są obowiązani donosić o tych sprawach służbowo. Obowiązek zachowania tajemnicy trwa zarówno w czasie służby czynnej, jak i po przejściu w stan nieczynny i na emeryturę, oraz po rozwiązaniu stosunku służbowego z jakiegokolwiek powodu.

Od obowiązku zachowania tajemnicy może oficer lub szeregowy Straży Granicznej zwolnić jego obecna lub ostatnio przełożona władza.

Ustawa postępowania karnego określa warunki i tryb zwolnienia od tajemnicy w postępowaniu karnem.

Art. 25. Oficer lub szeregowy Straży Granicznej obowiązany jest donieść natychmiast władzy przełożonej o każdej przeszkodzie do pełnienia służby. Władza może zażądać udowodnienia tej przeszkody, a w wypadku choroby poddać oficera i szeregowego Straży Granicznej badaniu lekarskiemu.

Oficer i szeregowy Straży Granicznej, którego nieobecność na służbie wskutek choroby trwa dłużej niż rok, ma być jednostronnem zarządzeniem władzy przeniesiony na emeryturę na zasadach, określonych w ustawie emerytalnej, lub jeżeli nie nabył praw emerytalnych, to stosunek służbowy z nim ma być rozwiązany z przyznaniem odprawy w wysokości trzymiesięcznego ostatnio pobieranego uposażenia, jeżeli przesłużył mniej niż trzy lata w służbie państwowej, i sześciomiesięcznego, jeżeli przesłużył trzy lata lub więcej.

Art. 26. Oficerom i szeregowym Straży Granicznej nie wolno przyjmować żadnej posady ani stanowiska, ani też oddawać się takim zajęciom, których wykonywanie stoi w sprzeczności z obowiązkami służbowymi lub może wywołać uzasadnione podejrzenie o stronnictwo lub interesowność.

Art. 27. O ile oficer lub szeregowy Straży Granicznej chciałby przyjąć jakiekolwiek inne zajęcie uboczne, przynoszące mu korzyści materialne, którego wykonywanie nie stałoby w sprzeczności z postanowieniami poprzedniego artykułu, winien uzyskać na to zezwolenie władzy przełożonej.

Oficer lub szeregowy Straży Granicznej obowiązany jest zaniechać takich zajęć, które władza uzna za niedopuszczalne w myśl powyższych postanowień.

Art. 28. O zajęciu samodzielnem żony oraz dzieci, pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym, winien oficer lub szeregowy Straży Granicznej zawiadomić władzę przełożoną, która może

sprzeciwić się wykonywaniu takiego zajęcia, o ile ono koliduje z godnością munduru Straży Granicznej albo z interesami służby.

Art. 29. Oficerowie i szeregowi Straży Granicznej nie mogą zawierać transakcji gospodarczych z urzędami Straży Granicznej.

Art. 30. Oficerom i szeregowym Straży Granicznej nie wolno bez zezwolenia władzy przełożonej występować w charakterze rzeczoznawców w sprawach, pozostających w związku z ich zadaniami służbowymi.

Art. 31. Oficerom i szeregowym Straży Granicznej nie wolno bez zezwolenia władzy przełożonej poruszać w prasie spraw, mających związek z ich obowiązkami i stosunkami służbowymi.

Art. 32. Szeregowi Straży Granicznej obowiązani są mieszkać w koszarach.

Oficerom Straży Granicznej i nieskoszarowanym szeregowym władza przełożona może dostarczyć mieszkania w lokalach państwowych lub wynajętych. W razie rozwiązania stosunku służbowego lub przeniesienia do innego działu zarządu państwowego, a także w razie przeniesienia służbowego do innej miejscowości wymienieni lokatorzy obowiązani są na żądanie władzy przełożonej opróżnić otrzymany lokal w ciągu trzech miesięcy od dnia rozwiązania stosunku służbowego względnie przeniesienia. W razie niezastosowania się do wezwania w określonym terminie władza przełożona uprawniona jest do opróżnienia lokalu w drodze przymusowej administracyjnej.

Oficer i szeregowy Straży Granicznej, któremu władza przełożona nie dostarczyła mieszkania, obowiązany jest obrać sobie miejsce zamieszkania w ten sposób, by mógł uczynić zadość wszystkim obowiązkom służby.

O ile szczególne stosunki służbowe tego niezbędnie wymagają, władza przełożona może zarządzić ograniczenie wydalania się oficerów i szeregowych Straży Granicznej z siedziby względnie z rejonu służbowego.

Art. 33. Oficerom i szeregowym Straży Granicznej wolno należeć do związków i stowarzyszeń tylko za zezwoleniem władzy przełożonej.

Art. 34. Dla zawarcia małżeństwa oficerowie i szeregowi Straży Granicznej obowiązani są otrzymać zezwolenie władzy przełożonej.

Warunki niezbędne dla otrzymania powyższego zezwolenia określi rozporządzenie Ministra Skarbu.

Art. 35. Oficerowie i szeregowi Straży Granicznej są umundurowani z wyjątkiem tych kategorii, które ze względu na charakter swej służby muszą ją pełnić w ubraniu cywilnym.

Przepisy o umundurowaniu i uzbrojeniu Straży Granicznej wydaje Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych i Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 36. Szczegółowe obowiązki służbowe oficerów i szeregowych Straży Granicznej oraz tryb

postępowania służbowego określają w ramach niniejszego rozporządzenia lub innych przepisów instrukcje służbowe, wydane przez Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

Rozdział III.

Prawa.

Art. 37. Oficer i szeregowy Straży Granicznej jest urzędnikiem w rozumieniu ustaw karnych.

Art. 38. Oficerowie i szeregowi Straży Granicznej, którzy przesłużyli przynajmniej rok w służbie państwowej, mają prawo do corocznego urlopu dla wypoczynku, a mianowicie: oficerowie Straży Granicznej do lat ośmiu służby państwowej przez cztery tygodnie, ponad osiem do szesnastu lat przez pięć tygodni, ponad szesnaście lat służby przez sześć tygodni.

Urlop szeregowych Straży Granicznej nie może przekraczać czterech tygodni w ciągu roku.

Art. 39. Urlop dla wypoczynku można wstrzymać względnie odwołać, o ile tego wymagają względy służbowe.

Skoro jednak następnie służba na to pozwoli, należy umożliwić wykorzystanie urlopu, jednak tylko w ciągu tego samego roku kalendarzowego.

Ewentualne koszty podróży, spowodowane nieprzewidzianem odwołaniem urlopu, podlegają zwrotowi ze Skarbu Państwa według norm, ustalonych dla podróży służbowych.

Art. 40. Oficerowie i szeregowi Straży Granicznej mogą otrzymać urlop w celu załatwienia spraw osobistych, rodzinnych i majątkowych, nieprzenoszący jednorazowo dni trzech; termin ten może być przedłużony tylko w wyjątkowych wypadkach. W razie przeniesienia służbowego do innej miejscowości oficer lub szeregowy Straży Granicznej otrzymuje z urzędu urlop, czas trwania i tryb udzielania którego określi rozporządzenie Ministra Skarbu.

Urlopy takie nie są wliczane do wymiaru urlopu wypoczynkowego.

Pozatem na prośbę funkcjonariusza może być mu udzielony bezpłatny dłuższy urlop najwyżej do lat dwóch; czas trwania tego urlopu nie wlicza się do wysługi lat.

Władza może od warunków tych odstąpić w całości lub w części tylko wówczas, gdy udzielenie dłuższego urlopu pożądane jest z ważnych względów publicznych.

Art. 41. Oficerowie oraz szeregowi Straży Granicznej awansują do wyższych stopni według uznania władzy, która bierze pod uwagę uzdolnienie, użyteczność i inne kwalifikacje służbowe oraz starszeństwo służbowe.

Awansować można każdorazowo tylko o jeden stopień.

Szczegółowe przepisy, dotyczące awansowania, wyda Minister Skarbu.

Art. 42. Uposażenie oficerów i szeregowych Straży Granicznej normuje ustawa o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych.

Art. 43. Oficerom i szeregowym Straży Granicznej w wypadkach, zasługujących na uwzględnienie, może być przyznana z funduszków państwowych bezprocentowa zaliczka.

Art. 44. Uposażenie oficerów i szeregowych Straży Granicznej ulega zajęciu administracyjnemu, tudzież zapowiedzeniu i zajęciu sądowemu nie więcej, niż do wysokości jednej piątej części sumy uposażenia, przypadającej do wypłaty.

Art. 45. Tytułem wyjątku od zasady, podanej w art. 44, uposażenie oficerów i szeregowych Straży Granicznej ulega zapowiedzeniu i zajęciu sądowemu za alimenty do wysokości dwóch piątych uposażenia, przyczem pozostałe trzy piąte wolne są od wszelkich zapowiedzeń i zajęć.

Przy zbiegu zapowiedzeń za alimenty i za inne należności lub długi jedna piąta część uposażenia staje się przedmiotem stosunkowego podziału zarówno na alimenty, jak na inne należności lub długi, drugą zaś jedną piątą część przekazuje się wyłącznie na zaspokojenie samych tylko alimentów, o ileby pierwsza jedna piąta część na nie przy zbiegu innych wierzycieli nie wystarczyła.

Art. 46. Wyłącza się zupełnie z pod zapowiedzeń i zajęć, określonych w art. 44 i 45:

1) należności za podróże służbowe, delegacje (odkomenderowania) i przeniesienia,

2) zapomogi, przyznawane oficerom i szeregowym Straży Granicznej.

Art. 47. Ustępowanie pod jakimkolwiek tytułem prawa do pobierania uposażenia jest wzbronione. Wszelka umowa przeciwna temu jest nieważna.

Art. 48. Oficerowie i szeregowi Straży Granicznej mają prawo do uposażenia emerytalnego, a wdowy i sieroty po nich do zaopatrzenia wdowiego i sierocego na zasadach, unormowanych w ustawie o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i wojska, przyczem z chwilą przyjęcia do służby w Straży Granicznej są uważani za mianowanych na stałe; oficerowi i szeregowemu Straży Granicznej po ukończeniu pięciu lat faktycznej służby czynnej następnie lata czynnej służby liczą się przy wymiarze uposażenia emerytalnego w stosunku dwanaście miesięcy za szesnaście miesięcy. Do pięcioletniego okresu służby zalicza się służbę wojskową przed wstąpieniem do Straży Granicznej z wyjątkiem obowiązkowej służby czynnej.

Art. 49. Oficer lub szeregowy Straży Granicznej, który wskutek czynu karygodnego, popełnionego na jego osobie w związku ze służbą, lub nieszczęśliwego wypadku, doznanego z powodu lub w czasie pełnienia obowiązków służbowych, albo też w związku z ich pełnieniem utracił całkowicie zdolność do pracy zarobkowej, otrzymuje niezależnie od zaopatrzenia emerytalnego jednorazowe odszkodowanie w wysokości dwuletniej płacy, obliczonej wedle jego pełnego uposażenia w ostatnim miesiącu służby czynnej.

O ile oficer lub szeregowy z przyczyn wymienionych wyżej utracił życie, jednorazowe odszkodowanie, wymienione w ustępie 1 niniejszego artykułu, otrzymuje pozostała po nim wdowa względnie dzieci ślubne i uprawnione niezależnie od pośmiertnego oraz zaopatrzenia emerytalnego.

Do wymienionego odszkodowania mają zastosowanie zasady, regulujące wypłatę zaopatrzenia emerytalnego.

Postanowienia niniejszego artykułu nie uchylają przepisów, dotyczących specjalnego wymiaru zaopatrzenia emerytalnego względnie wdowiego i sierocego (art. 9, 11 — 13 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem — Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 6, poz. 46).

Art. 50. Dzieci ślubne i uprawnione tych oficerów i szeregowych Straży Granicznej, którzy utracili życie wskutek czynu karygodnego, popełnionego na ich osobie w związku ze służbą, lub nieszczęśliwego wypadku, któremu ulegli z powodu lub w czasie pełnienia obowiązków służbowych, mają pierwszeństwo przy przyjęciu do państwowych zakładów naukowych i do lat 18 mają być kształcone w tych zakładach na koszt Skarbu Państwa.

Wykonanie niniejszego postanowienia określi rozporządzenie Ministra Skarbu, wydane w porozumieniu z Ministrem Pracy i Opieki Społecznej oraz Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 51. Oficerom i szeregowym Straży Granicznej przysługują te same prawa pierwszeństwa do otrzymania odpowiadających ich kwalifikacjom innych stanowisk w cywilnej służbie państwowej, tudzież samorządowej lub zakładach i instytucjach, subwencjonowanych przez Państwo, które przysługują oficerom względnie zawodowym podoficerom sił zbrojnych państwa.

Przepisy, dotyczące wykonania niniejszego artykułu, ustali rozporządzenie Rady Ministrów.

Rozdział IV.

Zmiany w stosunku służbowym.

Art. 52. Przeniesienie służbowe oficera lub szeregowego Straży Granicznej może nastąpić z urzędu w interesie służby albo na własną prośbę.

Oficerów Straży Granicznej przenosi Dowódca Straży Granicznej.

Szeregowych Straży Granicznej z jednego okręgu do innego przenosi Dowódca Straży Granicznej, szeregowych w obrębie tego samego okręgu przełożeni jednostek organizacyjnych, podległych bezpośrednio Dowódcy Straży Granicznej.

Art. 53. W razie potrzeby czasowego użycia oficera lub szeregowego Straży Granicznej do służby poza rejonem jego stałego przydziału władza przełożona zarządza delegację służbową do miejsca przeznaczenia.

Za rejon stałego przydziału służbowego uważa się w zasadzie odcinek komisariatu.

Art. 54. Oficer i szeregowy Straży Granicznej po trzech latach służby w Straży Granicznej zo-

staje ustalony w służbie z mocy samego prawa. Służbę w Straży Celnej zalicza się przy ustalaniu na równi ze służbą w Straży Granicznej.

W wypadkach wyjątkowych Ministrowi Skarbu w odniesieniu do oficerów Straży Granicznej, a Dowódcy Straży Granicznej w odniesieniu do szeregowych Straży Granicznej przysługuje prawo ustalenia w służbie jednocześnie z mianowaniem.

Ustalenie oficera lub szeregowego Straży Granicznej nie może nastąpić w czasie, kiedy przeciwko niemu toczy się postępowanie karne lub dyscyplinarne.

Art. 55. Stosunek służbowy oficera i szeregowego Straży Granicznej nieustalonego w służbie może być w każdej chwili rozwiązany, gdy władza powołana do mianowania uzna, że nie nadaje się do służby w Straży Granicznej.

Przy rozwiązaniu stosunku służbowego w trybie ustępu poprzedniego należy w razie nienaganne zachowania się oficera lub szeregowego Straży Granicznej przyznać odprawę w wysokości: za służbę do jednego roku — jednomiesięcznego uposażenia, za służbę od jednego roku do lat dwóch — dwumiesięcznego i za służbę ponad dwa lata — trzymiesięcznego uposażenia.

Art. 56. Jeżeli wskutek zmian organizacyjnych w Straży Granicznej powstanie czasowo brak odpowiedniego stanowiska tego samego stopnia dla oficera lub szeregowego Straży Granicznej, ustalonego w służbie, albo gdy zajdą okoliczności, niepozwalające ze względu na dobro służby na dalsze zajmowanie przez takiego oficera lub szeregowego stanowiska tego samego stopnia w Straży Granicznej, — zostaje on przeniesiony w stan nieczynny.

Dowódcę Straży Granicznej przenosi w stan nieczynny Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów, przedstawiony jej przez Ministra Skarbu; pozostałych oficerów Straży Granicznej — Rada Ministrów na wniosek Ministra Skarbu, a szeregowych Straży Granicznej — Minister Skarbu.

Art. 57. Przez cały czas pozostawania w stanie nieczynnym oficerowie i szeregowi Straży Granicznej pobierają pełne uposażenie służbowe. Czas, spędzony w stanie nieczynnym, zalicza się tylko do wymiaru emerytury.

Art. 58. Oficer i szeregowy Straży Granicznej, przeniesiony w stan nieczynny, może być w każdej chwili powołany zpowrotem do służby czynnej; o ile jednak powołanie takie nie nastąpi w ciągu pół roku od dnia przeniesienia w stan nieczynny lub też o ile w tym samym czasie nie nastąpi przeniesienie do innego działu zarządu państwowego, należy go zwolnić ze służby państwowej z zastosowaniem postanowień ustawy emerytalnej.

Art. 59. Do innego działu zarządu państwowego oficer lub szeregowy Straży Granicznej może być przeniesiony tylko za swoją zgodą.

Art. 60. Oficera lub szeregowego Straży Granicznej, wybranego do ciała ustawodawczego, zwalnia się na czas trwania mandatu od sprawowania

funkcyj z jednoczesnym wstrzymaniem mu na cały czas uposażenia służbowego.

Po wygaśnięciu mandatu oficer lub szeregowy Straży Granicznej powraca do służby w Straży Granicznej w tym samym stopniu.

Czas sprawowania mandatu do ciała ustawodawczego zalicza się całkowicie do czasu służby.

Działalność oficera i szeregowego Straży Granicznej w czasie wykonywania mandatu poselskiego nie może pociągnąć dla niego żadnych represyj służbowych.

Art. 61. Stosunek służbowy oficera Straży Granicznej ulega rozwiązaniu:

1) na skutek prawomocnego wyroku sądu karnego, pociągającego za sobą niezdolność do piastowania urzędu publicznego;

2) na skutek prawomocnego orzeczenia oficerskiego sądu honorowego, orzekającego wykluczenie z korpusu oficerskiego sił zbrojnych państwa;

3) na skutek dwukrotnej w ciągu trzech następujących po sobie lat ujemnej rocznej opinii, stwierdzającej nienadawanie się danego oficera do pełnienia funkcji na stanowisku, przewidzianem dla jego stopnia, i gdy opinia ta za każdym razem została zatwierdzona orzeczeniem komisji, ustanawianej w tym celu corocznie przez Dowódcę Straży Granicznej. Organizację i tryb postępowania tej komisji określi Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

Stosunek służbowy szeregowego Straży Granicznej ulega rozwiązaniu:

1) na skutek prawomocnego wyroku sądu karnego, pociągającego za sobą niezdolność do piastowania urzędu publicznego;

2) na skutek orzeczenia komisji dyscyplinarnej, orzekającego wydalenie ze służby.

Rozwiązanie stosunku służbowego w sposób, przewidziany w punkcie 1) i 2) ustępu 1 oraz w ustępie 2 niniejszego artykułu, pociąga za sobą utratę wszystkich praw, ze służbą w Straży Granicznej związanych, a w tej liczbie prawa do emerytury.

Art. 62. Stosunek służbowy oficera lub szeregowego Straży Granicznej można rozwiązać na własną prośbę interesowanego.

Decyzja w sprawach rozwiązania stosunku służbowego na własną prośbę oficera lub szeregowego Straży Granicznej należy do władzy powołanej do mianowania.

Art. 63. Władza, wymieniona w ust. 2 poprzedniego artykułu, może prośbę o rozwiązanie stosunku służbowego uwzględnić od razu, odroczyć rozwiązanie stosunku służbowego do określonego terminu lub też, jeśli dla ważnych przyczyn oznaczenie terminu nie może nastąpić niezwłocznie, odroczyć decyzję co do terminu rozwiązania stosunku służbowego do czasu późniejszego, nie dłużej jednak jak do trzech miesięcy.

Odpowiedź na prośbę o rozwiązanie stosunku służbowego winna być zakomunikowana proszącemu bez nieuzasadnionej zwłoki, a w każdym razie nie później, jak w ciągu czterech tygodni od dnia jej złożenia bezpośredniemu przełożonemu.

Art. 64. Przez wystąpienie ze służby na własną prośbę (art. 62), jak również przez rozwiązanie stosunku służbowego w myśl postanowień art. 55, oficer lub szeregowy Straży Granicznej i jego rodzina tracą wszelkie prawa, wynikające ze stosunku służbowego.

W razie ponownego wstąpienia do służby w Straży Granicznej przywrócenie praw, nabytych poprzednią służbą, może nastąpić za zgodą Ministra Skarbu.

Art. 65. Mianowanie oficera lub szeregowego Straży Granicznej będzie uznane za nieważne, a tenże zostanie wydalony ze służby, jeżeli mianowanie uzyskał na podstawie dokumentów fałszywych lub nieważnych, albo wyjąd najaw okoliczności w myśl obowiązujących przepisów niedopuszczające mianowania.

Orzeczenie o unieważnieniu nominacji i wydaleniu ze służby wydaje w stosunku do oficerów Straży Granicznej Minister Skarbu, w stosunku do szeregowych Dowódca Straży Granicznej.

CZĘŚĆ IV.

Odpowiedzialność oficerów i szeregowych Straży Granicznej.

Rozdział I.

Odpowiedzialność dyscyplinarna.

Art. 66. Oficerów i szeregowych Straży Granicznej, którzy naruszają swe obowiązki w służbie lub poza służbą przez czyn, zaniechanie lub zaniebanie, pociąga się niezależnie od ewentualnej sądowej odpowiedzialności karnej lub cywilnej do odpowiedzialności dyscyplinarnej.

Art. 67. W drodze dyscyplinarnej nakłada się następujące kary dyscyplinarne:

A. Na szeregowych Straży Granicznej:

- 1) upomnienie,
- 2) naganą,
- 3) zakaz opuszczenia koszar, względnie lokalu służbowego, poza służbą do dni czternastu,
- 4) areszt od jednego dnia do dni siedmiu,
- 5) degradację o jeden stopień,
- 6) wydalenie ze służby.

B. Na oficerów Straży Granicznej:

- 1) naganą przy raporcie,
- 2) naganą pisemną,
- 3) areszt domowy od jednego do dwudziestu jeden dni.

Art. 68. Kary dyscyplinarne, wymienione w art. 67 w punkcie A 1 — 4 i w punkcie B, nakładają przełożeni, kary dyscyplinarne zaś, wymienione w punkcie A 5 — 6, nakładają komisje dyscyplinarne.

Szczegółowe przepisy o postępowaniu dyscyplinarnem i prawach dyscyplinarnych poszczególnych przełożonych oraz o organizacji i trybie postępowania komisji dyscyplinarnych wyda Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojsko-

wych w drodze rozporządzenia, kierując się zasadami, przyjętymi dla sił zbrojnych państwa.

Rozdział II.

Odpowiedzialność karna.

Art. 69. Oficer lub szeregowy Straży Granicznej winny umyślnego niewykonania polecenia właściwej władzy, wydanego w ramach niniejszego rozporządzenia, ulegnie karze pozbawienia wolności do sześciu miesięcy.

Art. 70. Oficer lub szeregowy Straży Granicznej, który samowolnie celem uchylecia się od służby oddali się czasowo ze swego oddziału, opuści czasowo swe stanowisko służbowe, przekroczy udzielony mu urlop lub nie stawi się do pełnienia włożonego nań obowiązku służbowego, ulegnie karze pozbawienia wolności do trzech miesięcy.

Jeżeli samowolne oddalenie się z oddziału, opuszczenie stanowiska służbowego lub przekroczenie urlopu nastąpi w zamiarze trwałego uchylecia się od obowiązku służby, winny ulegnie karze pozbawienia wolności od sześciu miesięcy do jednego roku.

Art. 71. Oficer lub szeregowy Straży Granicznej, który w czasie pełnienia czynności służbowych, połączonych z niebezpieczeństwem dla niego, z tchórzostwa niespełni powierzonego mu zadania służbowego albo opuści lub pozostawi współdziałających z nim lub osoby trzecie w niebezpieczeństwie, ulegnie karze pozbawienia wolności do lat dwóch.

Art. 72. Oficer lub szeregowy Straży Granicznej, który przez odezwanie się lub zachowanie znieważa (obraża) przełożonego lub starszego stopniem, ulegnie karze pozbawienia wolności do sześciu miesięcy.

Jeżeli oficer lub szeregowy Straży Granicznej czynnie targnie się na przełożonego lub starszego stopniem, ulegnie karze pozbawienia wolności od trzech miesięcy do lat dwóch.

Jeżeli zniewaga przełożonego lub starszego stopniem nastąpiła w czasie, gdy oni pełnili służbę, lub z powodu wykonywania przez nich obowiązków służbowych, winny ulegnie karze pozbawienia wolności: w wypadku, przewidzianym w ustępie 1 od jednego miesiąca do jednego roku, w wypadku, przewidzianym w ustępie 2 — od jednego roku do lat trzech.

Wzajemność zniewagi nie może skutkować zwolnienia od kary.

Art. 73. Oficer lub szeregowy Straży Granicznej, który rozkazowi, wydanemu przez przełożonego, jest nieposłuszny przez samowolne niewykonanie, przekroczenie lub zmianę rozkazu, ulegnie karze pozbawienia wolności od jednego do sześciu miesięcy.

Oficer lub szeregowy Straży Granicznej, który takim rozkazowi wyraźnie odmówi posłuszeństwa lub wyrazi swe nieposłuszeństwo słowami, gestami lub innymi działaniami, również oficer lub szerego-

wy Straży Granicznej, który mimo powtórzenia rozkazu trwa w nieposłuszeństwie, ulegnie karze pozbawienia wolności od trzech miesięcy do jednego roku.

Jeżeli jeden z czynów, wskazanych powyżej, spełniono wobec zebranych szeregowych Straży Granicznej lub odmówiono rozkazowi stawienia pod broń albo pod bronią, stosuje się karę pozbawienia wolności od sześciu miesięcy do lat trzech.

Art. 74. Oficer lub szeregowy Straży Granicznej winny świadomego działania w kierunku zbiorowego wystąpienia funkcjonariuszów Straży Granicznej w sprawach, związanych ze służbą, czy przez urządzenie zebrania, czy zbieranie podpisów w celu wspólnego przedstawienia lub zażalenia, czy przez szerzenie wśród oficerów i szeregowych Straży Granicznej niezadowolenia ze służby i jej warunków—uleganie karze pozbawienia wolności od trzech miesięcy do jednego roku.

Uczestnicy takiego zebrania, zażalenia, przedstawienia ulegną karze pozbawienia wolności do sześciu miesięcy.

Art. 75. Oficerowie i szeregowi Straży Granicznej winni skupienia się i wspólnej odmowy posłuszeństwa przełożonemu, oporu lub targnięcia się na przełożonego ulegną karze ciężkiego więzienia od jednego roku do lat pięciu.

Przywódcy i podżegacze zbiegowiska, tudzież uczestnicy zbiegowiska, którzy dopuszczają się czynnego gwałtu na przełożonym, ulegną karze ciężkiego więzienia na czas od lat pięciu do lat dziesięciu.

Art. 76. Oficer lub szeregowy Straży Granicznej, który groźbą niekorzystnych następstw lub innymi bezprawnymi środkami usiłuje powstrzymać podwładnego od wniesienia lub popierania zażalenia, albo udaremnia lub usiłuje udaremnić zażalenie, wniesione doń przepisowo, a które jest on obowiązany przedłożyć dalej lub zbadać, ulega karze pozbawienia wolności do jednego roku.

Art. 77. Oficer lub szeregowy Straży Granicznej winny niedbalstwa w powierzonym mu nadzorze nad osobą, pozostającą pod strażą, jeśli następstwem tego była ucieczka z pod straży lub z miejsca zamknięcia, ulega karze pozbawienia wolności do jednego roku.

Jeśli pozostający pod strażą był skazany za zbrodnię lub zatrzymany z powodu posądzenia go o zbrodnię, o czym winny oficer lub szeregowy Straży Granicznej wiedział, należy wymierzyć karę pozbawienia wolności od trzech miesięcy do lat dwóch.

Jeśli pozostający pod strażą był skazany na karę śmierci, bezterminowego (dożywotniego) pozbawienia wolności lub ciężkiego więzienia nie niżej lat sześciu, albo zatrzymany z powodu posądzenia go o zbrodnię, za którą można wymierzyć karę śmierci, bezterminowego (dożywotniego) pozbawienia wolności lub ciężkiego więzienia powyżej lat dziesięciu, o czym winny oficer lub szeregowy Straży Granicznej wiedział, — należy wymierzyć karę

pozbawienia wolności od sześciu miesięcy do lat pięciu.

Art. 78. Oficer lub szeregowy Straży Granicznej, który umyślnie umożliwi lub ułatwi ucieczkę osobie, pozostającej pod strażą, albo umyślnie ucieczkę umożliwi lub ułatwi usiłuje, ulega karze na zasadach, przewidzianych w art. 77 niniejszego rozporządzenia z tą zmianą, że najniższy i najwyższy wymiar kary wynosi podwójną wysokość przewidzianych w art. 77 niniejszego rozporządzenia, a w wypadku, przewidzianym w ustępie ostatnim tego artykułu, orzeka się karę ciężkiego więzienia od jednego roku do lat dziesięciu.

Art. 79. Usiłowanie przestępstw, przewidzianych w niniejszym rozporządzeniu, jest karalne.

Udział w niem osób, nie będących w służbie Straży Granicznej jest karany w wymiarze, wynoszącym od połowy wymiaru najniższego do połowy wymiaru najwyższego, przewidzianego za odnośne przestępstwa.

Art. 80. Przez karę pozbawienia wolności, którą zagrożone są przestępstwa, przewidziane w niniejszym rozporządzeniu, należy rozumieć: na obszarze mocy obowiązującej kodeksu karnego z roku 1903 i kodeksu karnego z r. 1871 — karę więzienia (art. 3 ustęp 3 przepisów przechodnich z dnia 17 sierpnia 1917 r. do kodeksu karnego z r. 1903, § 16 kodeksu karnego z r. 1871), na obszarze zaś mocy obowiązującej ustawy karnej z r. 1852 — areszt ścisły (§ 254 u. k. z r. 1852). Przestępstwa, przewidziane w niniejszym rozporządzeniu, zagrożone karą ciężkiego więzienia, są zbrodniami, inne występami.

Art. 81. Przestępstwa, określone w art. 69 — 74 i 76, są ścigane tylko na wniosek właściwego przełożonego.

Właściwym przełożonym jest Dowódca Straży Granicznej w stosunku do wszystkich oficerów i tych szeregowych, którzy są na etacie Dowództwa Straży Granicznej, a przełożeni jednostek organizacyjnych, podległych bezpośrednio Dowódcy Straży Granicznej, w stosunku do podległych im szeregowych Straży Granicznej; przełożeni ci składają wnioski bądź z własnej inicjatywy, bądź na rozkaz przełożonego.

Właściwy przełożony nie postawi wniosku o ukaranie przez sąd, jeśli uważa, że ukaranie dyscyplinarne ze względu na szczególne okoliczności wypadku jest wystarczające.

Art. 82. Wniosek pisemny o ukaranie należy złożyć prokuratorowi właściwemu lub najbliższemu, który skieruje go do prokuratora właściwego.

Ściganie jest wykluczone, jeśli wniosku nie złożono w ciągu trzech miesięcy. Termin ten liczy się od dnia, w którym właściwy przełożony otrzymał wiadomość o czynie i osobie sprawcy.

Postępowanie sądowe obejmuje wszystkich, którzy mieli w czynie udział, niemniej popleczników,

popierających przestępcę i ukrywaczy, choćby wniesiono o ukaranie tylko jednej z powyższych osób.

Cofnięcie wniosku nie jest dopuszczalne.

Prokurator działa na podstawie wniosku z urzędu, jako oskarżyciel publiczny.

Art. 83. Brak wniosku, wymienionego w artykułach poprzednich, nie stoi na przeszkodzie aresztowaniu zapobiegawczemu (tymczasowemu przytrzymaniu) sprawców, jak niemniej przeprowadzeniu dochodzeń.

O wydaniu sędziowskiego nakazu aresztowania należy jednak zawiadomić bezzwłocznie osobę, uprawnioną do złożenia wniosku, przytaczając okoliczności faktyczne przestępstwa, o ile są wiadome. Nakaz należy uchylić, jeżeli w ciągu dni czternastu od doręczenia tego zawiadomienia nie oznajmiono sądowi, że przełożony wniosek złożył lub że go złoży.

Aresztowanego należy wypuścić na wolność, jeżeli prokurator o to wniesie albo jeżeli w ciągu dwóch miesięcy po wykonaniu aresztowania nie złoży sądowi (sędziemu śledczemu) właściwego wniosku prokuratorskiego, dołączając wniosek właściwego przełożonego.

Art. 84. Jeżeli czyn oficera lub szeregowego Straży Granicznej ma cechy przestępstwa, ulegającego ukaraniu na wniosek według niniejszego rozporządzenia, oraz cechy przestępstwa, ulegającego ukaraniu według innych ustaw karnych, wówczas mimo to ściganie może nastąpić tylko w razie złożenia wniosku w myśl art. 81 niniejszego rozporządzenia; ograniczenie to nie ma jednak zastosowania względem czynów, zagrożonych w innych ustawach karnych karą cięższą, albo ściganych z oskarżenia prywatnego.

Art. 85. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Skarbu władny jest wydawać przepisy co do miejsca i sposobu wykonania kar pozbawienia wolności na oficerach i szeregowych Straży Granicznej.

Art. 86. Dla spraw o przestępstwa, przewidziane w niniejszym rozporządzeniu (art. 69 — 79), właściwe są sądy okręgowe.

W sprawach przeciwko oficerom i szeregowym Straży Granicznej o przestępstwa, popełnione w związku z pełnieniem służby:

1) delegatowi Ministra Skarbu oraz delegatom przełożonym Straży Granicznej, wymienionych w artykule 81, należy zezwolić w każdym stadium sprawy na przeglądanie jej aktów w sądzie lub u prokuratora, o ile to nie tamuje biegu postępowania; delegatem przełożonego Straży Granicznej może być tylko oficer Straży Granicznej;

2) przed ukończeniem dochodzenia lub śledztwa należy zażądać opinii przełożonego Straży Granicznej, czy, o ile i w czym, uwzględniając warunki służby, czyn obwinionego naruszył obowiązujące przepisy. Opinię wydają przełożeni, wymienieni w artykule 81. Opinię tę należy na rozprawie głównej odczytać. W razie potrzeby ustnego jej uzupełnienia

należy przesłuchać biegłego z pośród osób, wskazanych przez władzę, która wydała opinię.

Art. 87. W przypadku art. 10 niniejszego rozporządzenia oficerowie i szeregowi Straży Granicznej od chwili doręczenia lub ogłoszenia rozkazu o wcieleniu do sił zbrojnych odpowiadają według kodeksu karnego wojskowego przed właściwymi sądami wojskowymi wedle przepisów ustawy wojskowego postępowania karnego.

CZĘŚĆ V.

Postanowienia przejściowe i końcowe.

Art. 88. Na przeciąg jednego roku zawiesza się postanowienia ust. 1 art. 54.

W ciągu tego okresu czasu władza mianująca jest w mocy rozwiązać w każdej chwili stosunek służbowy.

Rozwiązanie stosunku służbowego według postanowień ustępów poprzednich niniejszego artykułu może nastąpić: albo w drodze przeniesienia w stan spoczynku przy zastosowaniu ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i wojskowych zawodowych (Dz. U. R. P. z r. 1924 Nr. 6, poz. 46), albo w przyznaniem odprawy według norm, ustalonych w art. 55 ust. 2 niniejszego rozporządzenia.

Art. 89. Sposób przejścia wyższych i niższych funkcjonarjuszów Straży Celnej na stanowiska oficerów i szeregowych Straży Granicznej określi rozporządzenie Ministra Skarbu.

Art. 90. Przepisy art. 48 mają również zastosowanie do wyższych i niższych funkcjonarjuszów Straży Celnej, będących w służbie czynnej w dniu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, za czas ich służby w Straży Celnej.

Art. 91. Postanowienia art. 49 i 50 mają zastosowanie również w tych wypadkach, gdy wyżsi i niżsi funkcjonarjusze Straży Celnej utracili życie lub całkowitą zdolność do pracy przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia w warunkach, przewidzianych w tych artykułach, z wyjątkiem wypadków, kiedy wdowa po funkcjonariuszu przez powtórne zamążpójście uzyskała środki utrzymania.

Sposób i termin wypłaty odszkodowania w tych wypadkach określi rozporządzenie Ministra Skarbu.

Art. 92. Z chwilą wejścia w życie niniejszego rozporządzenia traci moc obowiązującą rozporządzenie Ministra Skarbu o organizacji Straży Celnej z dnia 31 sierpnia 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 82, poz. 716) oraz wszystkie inne przepisy sprzeczne z niniejszym rozporządzeniem.

Art. 93. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Ministrowi Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i innymi zainteresowanymi ministrami.

Art. 94. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie w tydzień po ogłoszeniu.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*
Prezes Rady Ministrów i Minister Spraw Wojskowych:
J. Piłsudski

Minister: *K. Bartel*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Sławoj Składkowski*

Minister Spraw Zagranicznych: *August Zaleski*

Minister Skarbu: *G. Czechowicz*

Minister Sprawiedliwości: *A. Meysztowicz*

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:
Dr. Dobrucki

Minister Rolnictwa: *K. Niezabytowski*

Minister Przemysłu i Handlu: *E. Kwiatkowski*

Minister Komunikacji: *Romocki*

Minister Robót Publicznych: *Moraczewski*

Minister Pracy i Opieki Społecznej: *Dr. Jurkiewicz*

Minister Reform Rolnych: *Witold Staniewicz*

Minister Poczty i Telegrafów: *Bogusław Miedziński*

350.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej

z dnia 22 marca 1928 r.

o sądach pracy.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 78, poz. 443) postanawiam co następuje:

Art. 1. Sądy pracy powołane są do rozstrzygnięcia spraw spornych cywilnych, wynikających ze stosunku pracy i nauki zawodowej pomiędzy pracodawcami a pracownikami lub uczniami oraz pomiędzy pracownikami tego samego przedsiębiorstwa (art. 6-ty punkt g) tudzież do rozpoznawania spraw karnych o przekroczenia przepisów prawnych o ochronie pracy najemnej.

Właściwość rzeczowa sądów pracy obejmuje spory wynikające z umowy o pracę lub naukę zawodową we wszelkich dziedzinach pracy, bez względu na to, czy pracodawcami są osoby fizyczne czy prawne bądź prawa prywatnego, bądź prawa publicznego, z zastrzeżeniem przepisów art. 5, z wyjątkiem sporów, wynikających z umów o pracę lub naukę zawodową w gospodarstwach rolnych i leśnych oraz w przedsiębiorstwach z nimi związanych, które nie posiadają przeważającego charakteru przemysłowego lub handlowego.

Minister Sprawiedliwości, Minister Pracy i Opieki Społecznej i Minister Rolnictwa łącznie mogą w drodze rozporządzenia rozszerzyć właściwość rzeczową sądów pracy na spory, wynikające z umowy o pracę lub naukę zawodową w gospodarstwach rolnych i leśnych oraz w przedsiębiorstwach z nimi związanych, które nie posiadają przeważającego charakteru przemysłowego lub handlowego bądź w stosunku do całego obszaru, na którym obo-

wiązuje niniejsze rozporządzenie, bądź w stosunku do poszczególnych okręgów sądów apelacyjnych.

Art. 2. Poszczególne sądy pracy ustanawiają wspólnem rozporządzeniem Minister Sprawiedliwości oraz Minister Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wewnętrznych, Skarbu, Rolnictwa oraz Przemysłu i Handlu.

W razie, gdy utworzenie sądu pracy oddzielnie od sądu powiatowego (pokoju) nie jest wskazane, Minister Sprawiedliwości i Minister Pracy i Opieki Społecznej będą władni wspólnem rozporządzeniem utworzyć sąd pracy w obrębie sądu powiatowego (pokoju).

Przepisy powyższych ustępów stosuje się także w razie znoszenia sądów pracy oraz dokonywania zmian dotyczących ich siedziby lub granic okręgów.

Art. 3. Rozporządzenie, ustanawiające sąd pracy, określa jego okrąg; okrąg ten obejmować może jeden lub więcej obszarów gminnych, lub tylko część obszaru gminnego.

W wypadku, określonym w ust. 2 art. 2, okrąg sądu pracy obejmuje okrąg danego sądu powiatowego (pokoju).

Właściwość sądu pracy uchyla właściwość władz administracyjnych oraz sądów powszechnych. Właściwość sądów pracy nie uchyla właściwości wojskowych sądów karnych w zakresie tych przestępstw i osób, które wedle obowiązujących ustaw poddane są tej właściwości.

Strony wiodące spór nie mogą zrzec się właściwości sądu pracy na rzecz sądów powszechnych z zastrzeżeniem przepisu art. 24, natomiast mogą poddać każdą poszczególną sprawę należącą do właściwości sądów pracy orzecznictwu sądu polubownego.

Art. 4. Rozporządzenie niniejsze, o ile dotyczy spraw cywilnych (art. 1), stosuje się z zastrzeżeniem wyjątków, przewidzianych w art. 5, do następujących kategorii pracowników i uczniów:

- a) do robotników (art. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o umowie o pracę robotników — Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 324);
- b) do osób, które na mocy umowy o pracę, zawartej z przedsiębiorcą, wyrabiają, przerabiają lub wykańczają przedmioty, zamówione przez przedsiębiorcę, bądź we własnym mieszkaniu, bądź w innym, nie należącym do przedsiębiorcy miejscu pracy (chałupników);
- c) do dozorców domowych;
- d) do służby domowej (pracowników domowych);
- e) do pracowników umysłowych (art. 2 i 3 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o umowie o pracę pracowników umysłowych — Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 323) nie wyłączając tego rodzaju pracowników zatrudnionych w instytucjach państwowych i samorządowych oraz zatrudnionych na statkach morskich;
- f) do uczniów i praktykantów, w gałęziach pracy, objętych niniejszym artykułem.